

СТАНОВИЩЕ

за защита на дисертация на тема:

„Психосоциални корелати на наднорменото тегло и затлъстяването“

на Петя Вескова Пандурова, редовен докторант към Катедра „Обща, експериментална, развитийна и здравна психология“, Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, за присъждане на образователна и научна степен "Доктор", по научна специалност 3.2. "Психология" с научен ръководител проф. дпсн Соня Карабельова

ДП „Психология на здравето“

1. Данни за докторанта.

Петя Пандурова през 2014г. завършва бакалавърска степен по психология в НБУ, следвана от магистърска в спец. „Психология на здравето“ – 2018г., а в периода 2019г.-2023г. е редовен докторант към Катедра „Обща, експериментална, развитийна и здравна психология“, Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ в ДП „КПсихология на здравето“ на български език. Първоначално работи като офис-асистент, по-късно като офис-мениджър и мениджър на продажби, съвместявайки последната позиция и като отговорник за управление на човешки ресурси в Балкан Инженеринг груп 2004 – до 2013г. Стажант и психолог на хонорар е в терапевтична общност за лечение и рехабилитация на зависими „Октава“ до 2015г., а понастоящем е терапевт под супервизия.

В автобиографията са посочени множество специализация – в Институт за психодраматични практики „Хирон“, консултант по хранителни разстройства, сътрудник социални дейности – социална работа

с деца в риск, обучение за работа с TEMAS - методика за изследване на когнитивни, личностни и афективни функции при деца и юноши от 5 до 18 години, психодрама терапевт, констелатор към Институт по „Интегрални констелации и техники“ – Италия, психодрама терапевт за деца и юноши Германия Sezenen Institute. Видно е, че професионалния и обучителния опит са я насочили към избора на изследователски проблем, което в много случаи предполага и успеха на един дисертационен труд.

Посочва пет публикации по дисертацията – повечето в съавторство. В периода на обучението си в ДП има пет участия в национални и международни научни форуми, между които две в проекти.

2. Данни за дисертацията.

Изборът на темата на дисертационното проучване не само е интересен, но и попадащ точно в полето на приложна дейност в докторската програма „Психология на здравето“. Актуалността ѝ произтича от необходимостта всеки човек да съобразява хранителния си режим с своите физически дадености, да се грижи за физическото си и оттам за психичното си здраве. Социалната значимост на темата е продиктувана от факта, че днес затлъстяването и наднорменото тегло на задоволеното общество са неделима част от здравословните проблеми на личността. Затова приемам, че търсенето на психосоциални корелати, водещи до това явление, е уместна и дисертационна.

По процедурата няма нарушения и несъответствия с нормативната база на Република България и на СУ „Св.Климент Охридски“. Наукометричните показатели са покрити напълно /40т./. Наличен е документ за оригиналност и достоверност по чл. 27, ал. 2 от ПП ЗРАСРБ.

3. Анализ на дисертационното изследване и автореферата.

В структурно отношение дисертационният проект има класически вид – увод, три логически свързани глави, заключение и използвана литература, разположени на 223 страници, от които 186 са основен текст, таблици и графики. Напълно съответства на изискванията за такъв жанр научно проучване. Направеното изследване е представено в 34 графики и 32 таблици. Списъкът на използваната литература включва 18 български източника и 305 на чуждестранни автори, релевантни на интерпретираната проблематика. Приложението включва изследователският инструментариум.

В **Увода** докторантът прави кратък обзор на взаимовръзката между затлъстяването и различни видове заболявания, в т.ч. се посочва, че наднорменото тегло е петата причина за смъртност, според СЗО. Определени са и многоаспектните и многофакторните причини за появата на това явление. Оттук и целта на дисертационното изследване – открояване на различните причини и условия за появата му.

Първата глава: „Наднормено тегло и затлъстяване“ представлява теоретичен обзор на дефинитивните характеристики на основните понятия, свързани с дисертацията. Изяснена е епидемиологията на затлъстяването и наднорменото тегло, последствията от тях и значението и ролята на хранителния режим и физическата активност за превенцията. Обстойно са представени водещите теоретични обяснителни модели за явлението, между които и екологичният подход, който се явява отправна точка при интерпретацията на предмета на дисертационното проучване. Добро впечатление правят обобщенията след всяка глава, тъй като не са логически мост към последващата.

Втората глава: „Организация на емпиричното изследване“ представя програмата на добре планираното и изпълнено емпирично проучване, като ясно и точно са формулирани цел, задачи, хипотези, предмет, обект, процедури и етапи на провеждане.

Методическият инструментариум е адекватно подбран и прецизно описан. Разработените от докторантката въпросници, свързани с храненето и някои личностни характеристики могат да бъдат определени като приноси на докторантката.

Третата глава: „Анализ и интерпретация на резултатите от изследването“ е презентация на получените данни и зависимости. От приложените методики са изведени различни зависимости между психосоциалните корелати и наднорменото тегло и затлъстяването като фактори, поведение и ИТМ. Добре структурираният теоретичен модел определя в значителна степен и истинността на получените данни. Визуализирането на резултатите подпомага възприемането на основният текст, който се отличава с логическа последователност, научна обоснованост и кохерентност. Въведените демографски характеристики на респондентите, както и анализът на хранителните им навици, физическата активност и обезогенните корелати очертават ясна картина на проблемите с наднорменото тегло и затлъстяването в България. Адмирации заслужават дискусиите след всички интерпретирани данни, които превръщат читателя в участник в проведеното проучване.

В Обобщение и заключение са систематизирани основните изводи и заключения, свързани с дисертационното изследване, ограниченията и трудностите, съпътстващи реализацията му, научния му принос, както и посоки за бъдещи подобни изследвания. Предвидените терапевтични и консултативни интервенции на индивидуално и на общностно равнище могат да послужат за модел за оказване на подкрепа на хора със затлъстяване и наднормено тегло.

Авторефератът напълно съответства на дисертацията и в съкратен вид представя основните моменти от нея.

По темата на дисертацията са направени 5 публикации в научни издания.

4. Научни приноси.

Приемам формулираните от докторанта приноси и ги коментирам по следния начин:

1. Направен е стойностен анализ на наличните теоретични обяснителни модели за затлъстяването и наднорменото тегло, познати от последното десетилетие.

2. Към настоящия момент това е първото проучване в България, включващо корелати от различните нива на влияние съгласно Екологичния модел

3. Проведеното емпирично изследване е прецизно композирано и изпълнено и получените данни са представителни, аналитично поднесени и са с висока степен на приложимост за различни специалисти, работещи с хора с проблеми в теглото.

4. Разработените три нови въпросника, които операционализират всекидневните диетични модели (здравословно и нездравословно хранене), дават възможност да се съберат и анализират количествени данни за проучваните теоретични конструкти и емпирично да се оцени взаимовръзката между социалните и средовите (обезогенни) фактори, хранителното поведение, физическата активност и теглото.

5. Реализираното проучване задълбочава емпиричните знания, относно предикторната роля на факторите с индивидуален, социален и контекстуален характер за всяко едно от изследваните хранителни поведения и физическата активност. Показаната взаимовръзка между фактори, поведения и ИТМ е илюстративен пример за холистичния подход при анализиранията явления.

6. Кратките и съдържателни анализи след всяка глава допринасят за допълнителното осмисляне на изложението на докторантката. Същото

може да се каже и за дискусиите, които са „отворени“ при анализите на всеки един от посочените фактори.

7. Принос на труда представляват и насоките за теоретично и практическо изследване, които приемам и като заявка за последващи такива.

8. Дисертационният труд е приложим в консултирането, психотерапията и други форми на оказване на подкрепа на хора с наднормено тегло и затлъстяване.

5.Бележки и препоръки.

Към труда нямам забележки и въпроси, освен препоръка да бъде издаден като книжно тяло, защото определено смятам, че ще бъде полезен както за специалисти, така и за всички хора, които имат отношение към проблемите с наднорменото тегло и затлъстяването.

6.Обобщение.

Общото впечатление за труда е, че той представлява добре обмислено, задълбочено изследване, подплатено с достатъчен брой източници за теоретична основа, с оригинално структурирано и изпълнено емпирично изследване, поднесено на строго научен и в същото време разбираем език, с достатъчно представителна извадка и обобщения и изводи - премерени и практически ориентирани.

7.Заключение.

На основата на гореизложения анализ, предлагам на уважаемите членове на Научното жури да дадем положителна оценка на дисертационния труд на Петя Пандурова на тема: **„Психосоциални корелати на наднорменото тегло и затлъстяването“** и да присъдим НОС „Доктор“ по Професионално направление 3.2. Психология в докторска

програма „Психология на здравето“ към Катедра „Обща, експериментална, развитийна и здравна психология“ на Философски факултет на СУ „Св.Климент Охридски“, като аз ще гласувам „ЗА“.

20.07.2023г.
Гр. В.Търново

Изготвил:
/проф. дн Кр.Петрова/